

ISSN: 0550-0850

Нотатки з Мистецтва

UKRAINIAN ART DIGEST

Листопад

30

1990 року

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д д і л у Ф і л я д е л ь ф і ї

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ
В і д ді л у Ф і л я д е л ь ф і ї

Нотатки з Мистецтва

Ukrainian Art Digest

Листопад

30

1990 року

НА КЛАДОМ ВІДДІЛУ ОМУА У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

UKRAINIAN ARTISTS ASSOCIATION IN U.S.A.
P h i l a d e l p h i a B r a n c h

Ukrainian Art Digest

November

30

1990

PUBLISHED BY U.A.A. IN U.S.A., PHILADELPHIA BRANCH

Ніл Хасевич (1905—1952): Пастушка - дереворит,
1935.

N. Chasewych (1905—1952): Shepherdess - woodcut,
1935.

4
В ОИМ АЩА НСНА НСГО ДА АМИНЬ. А СЕ ПАПЪ МИХАИЛО. И ИАНОШНУ.
ЗАСТАВНІА СВОЕ СЕЛО. ТРЕПЫНЕ. ГРИГОРЕВУ СЛУДВЬСКОГО. ОСТАШКОВИ.
А КЪ ПАНАХОДИКОВ. БРУЦЕЛОВЕНУА. ВО. К. ГРИВЕНЪ БЕЗОДНОУ ГРИВНЫ.
ПРОКЪ СЪ СПЕВА ДНЬ. А ДО СПЕВА ДНЬ. А ЖЕНЕ ВЪ КУПИТЬ ЕГОНАГОТЪ
РОЖЪ. И ЛѢСТЬ ДЕРЖАТИ ТО СЕЛО. ОПАТЪ ДО ДРУГО ГОРОКУ. АНАТОСѢ
ДИЦИПАТЪ МАРТИНЪ СВОЕ ДО ПАТЪ ОАШКО. АМУНЬСКИ. ПАМЪ
БАГРАМЪ СОУКНИА ВЕЛЬСКИ. ПАМЪ БѢДАНЪ АШКО ВЪ СКИ. СОУСКИ
ТЕРЕБОВЕЛЬСКИ. АМУНЬСЪ. АНСТЫЛЬ ПОЛЕА. ШТО ПНА АЛЪ БѢЛЪ
ГРИГОРЕВИШЕ ЛОЛЫНЬСКОЕ ПОЛЕ. И СѢНОЖАТИ. АНАТОСѢ ДОУГЪ О. ЗА
ВѢНАЛЪ СВОЮ ПУАТЬ. АПАМЪ МИХАИЛО СВОЮ ПУАТЬ. АТО СДѢЛА.
БѢ. В. О. З. А. МЦА. ПЛА. БЪ. КЗ. ДНЬ. НАСТГО МЦА. ПАМТЕАТИ

*Acta synodalia huius loci
P. Synodum 1386.*

... Та не одинаково мені,
Як Україну зли люди
Присплять, лукаві, і в вогні
Щі окрадену збудять.
Ох, не одинаково мені.

Тарас Шевченко

КРАЩЕ відноситись до обставин не могли ці почування великого Тараса, як саме в сьогодинішній час. Особливо ж різко вичувається їх саме тепер, коли Україна береться повною силою до будови власного незалежного життя. Це вичувається особливо в українському мистецтві. „Соц-реалізм“ послідовно рвав нитку національного традиціоналізму у творах мистців. Мистці землі української мусили творити за вимогами соц-реалізму, в час, коли хоч-який випадок шукання зв'язку з минулою традицією українського духотворення, властивістю негайно звали „буржуазним націоналізмом“. Тому сьогодні, хотівши порвати з соц-реалізмом — молоді творці українського мистецтва переходять у модерне мистецтво не маючи традиційного зв'язку з віковим українським творчим традиціоналізмом — який виходив з української душі не накинений ніким.

Вислів „б'є дванадцять“ — ставили у нас тоді, коли ми наближались до якогось закінчення. Від 1963 року наш журнал, згідно із своєю назвою, старався послідовно відтворювати явища в українському мистецтві й духовій культурі, черпаючи відомості, найдоступніші нам поза Батьківщиною, даючи змогу багатьом авторам статей висловити свої погляди й результати дослідів відносно українського мистецтва та його розвитку і вкладу у світове мистецтво. Поміщували ми ілюстрації творів наших мистців, головню поза Батьківщиною, щоб вони не осталися поза реєстром явищ української культури, а мистці наші щоб не попадали у списки „старших братів“ чи добрих сусідів, будучи загубленими нашої культури (напр. Боровиковський, Нарбут і „віже їм конца“ — „істинно русскіє“).

Якраз тепер приходить найбільочіша обставина. В час наладинання зв'язків з Батьківщиною, знаменитої можливості служити українській культурі, наші обставини самі собою цей зв'язок переривають. Від головного редактора годі вимагати чогонебудь, коли він на 92-ому році життя, будучи осамітнілим, мусить вести комунікацію з цілим світом, дбати про редагування журналу, адмініструвати його й остаточно його кольпортувати. Сили високого віку все таки починають недописувати.

Другий удар у цю ж сторону — зовсім неменший. Продажа Сирітського Дому, з нею втрата знаменитої друкарні — не дають можливості випустити його в попередньому друкарському оформленні. Вкладено 18 років в організування цієї друкарні, вдалося безкоштовно роздобути добре друкарське виposażення — та все пропало. З історії знаємо, що найкращі видавництва мали спромогу існування при монастирях. Будь це — славний Печерськ київський, чи Жовква галицька.

Дехто може сказати, що треба перейти на комп'ютер і офсет — та розв'язати справу. Так — біда тільки в тому, що комп'ютер це добра рахівниця і діє бездоганно, доки за ним стоїть людський мозок і ним кермує. Комп'ютер поспішно виконає накази, але сам нічого творити не може. Компонувати мусить таки добре вишколений людський мозок, здібний творити, комп'ютер виконує бездоганно накази, але сам творити нічого не може, крім напavidку продюкованих помилок. Покищо творцем естетичних діл є тільки людський мозок, а не комп'ютер.

Офсет — через вживання сілної кислоти в емульсії — не гарантує тривалості кольорів. З часом вони зовсім линяють, кольорити пропадають зовсім. При зміні температури повітря і кількості вологості в ньому блякнення хитається в часі. Очевидно, з глибоким простудіюванням цієї нової друкарської техніки — певні поліпшення можна буде створити, та це діло вимагає часу й рівноважних дослідів. Сьогоднішня зматеріялізована людина женеться тільки за кількістю гроша — зовсім не цікавиться якістю продукуваних нею речей. Культура ж — це якість — а в жодному разі не кількість.

Правильне графічне оформлення книги було завжди інтересом нашого журналу. Це знайдете в числах: 3, 4, 5, 6, 7. Чи скористала українська спільнота з цих фахових порад — сказати годі. Та вони завжди актуальні і можуть бути використані при кожній друкарській техніці, якщо культура книги буде в нашому інтересі.

Друга, обговорювана у нас справа — це справа української букви. Правильність її диктусь знаряддя, яким вона твориться. Творців і дослідників її ніколи забагато не буває, бо буква вимагає високої терпеливості. У нас сотні років панувала кирилиця, аж поки московський цар не завів „гражданку“.

Переведення на „гражданку“ було культурно необдуманим „бизнесом“. Коли окупант України, московський цар Петро I „відкрив вікно в Європу“ — він поклінав німських шрифтотворців, щоб це переведення доконали. Вони ж, кирилицю уєвропоподібнюючи, достосували її до латинської „антикви“. Кирилиця творилась гусячим пером і це повинно завжди проглядати у шрифті. „Антиква“ походить з лінійки і циркля — що бездоганно видно по серифах букв. Зрештою первотвори Леонарда да Вінчі та пізнішого доповтовача — Дюрера, доступні у всіх мистецьких букволивних книгах.

Наш геніяльний графік Юрій Нарбут, щоб найдокладніше пізнати буквотворення, переписав цілу Пересопницьку Євангелію гусячим пером, щоб розуміти творення букви. Нарбут опрацював всю заголовну букву („маюську“), творячи в ній прекрасний трикутний сериф, як наслідок гусячого пера. Дуже гарну українську букву своєю формою творив Микола Бутович, використовуючи, як зразок, запорізький скоропис. Коли ж мова про скорописи і грамоти, то в „Нотатках“ знайдете репродукції палеографічних таблиць, від кияжких часів починаючи.

Незвичайно велику працю в цій ділянці створив мистець-графік Ніл Хасевич. Простудіював він Ю. Нарбута, переписав опісля також Пересопницьку Євангелію гусячим пером. Студіюючи у Варшавській Академії Мистецтв був він учнем найкращого в той час європейського знавця палеографії, культури книги, письма, паперу, переплету і т. д., проф. Бонавентури Ленарта, а також і в проф. Станіслава Остої-Хростовського, визначного польського графіка. До того — простудіювавши також гравєрство, він створив повну українську азбуку („маюську“ і „мінуску“), в якій вичувається кирилиця та гарну серію ініціалів. Шкода, що довелося йому скласти голову в бункрі УПА, а був би додав незвичайно багато фінезії українській палеографії.

Зреасумовуючи пророблену працю Редколегії нашого журналу робиться боляче, що в часі повстання до власного життя нашої Батьківщини, а нашого хотіння дати їй все, на що ми у своїх силах спроможні — нам таки починає „бити дванадцята“.

Вересень 1990.

Василь Дорошенко

Тимофій Месак (Австралія): Людмила — олія,
1953, 85×60 см. (Колекція М. і М. Гоян).

T. Mesack (Australia): Ludmila — oil, 1953, 85×60 cms.
(Collection M. and M. Goyan).

Петро Холодний, молодший (1902—1990):
Богоматір з Ісусом — темпера, 1960.
Церква Св. Володимира, Нью Йорк.

Petro Cholodny, Jr. (1902–1990):
God's Mother with Christ — tempera, 1960.
St. Volodymyr Church, New York.

Петро Холодний, молодший (1902—1990):
Св. Князь Володимир — темпера, 1960.
Церква Св. Володимира, Нью Йорк.

Petro Cholodny, Jr. (1902–1990):
St. Volodymyr — tempera, 1960.
St. Volodymyr Church, New York.

ПЕТРО ХОЛОДНИЙ, МОЛ. — ТРАДИЦІОНАЛІСТ І НОВАТОР

1902—1990

ТВОРЧИСТЬ Петра Холодного-молодшого можна розглядати з різних аспектів, він бо своїми мистецькими зацікавленнями був мистцем універсальним, який хотів і вмів розв'язувати мистецькі проблеми у майже всіх можливих жанрах і техніках. Він творив у малярстві станковому і настінному, у книжковій графіці й ілюстрації, мозаїці, вітражі тощо. Найбільше довелося йому творити у всіх родах іконографії, тож природно, що наша увага звертається передусім на цю ділянку його мистецтва. В часах, коли всі види релігійного мистецтва в Україні були придушені й промовчані, воно могло розвиватися без перешкод тільки в українській діаспорі, давши твори, які своїм задумом, величиною, творчим розмахом і новизною передачі здавалося вже перестарілих тем і форм у багатьому переростають усе інше, створене українськими мистцями даного часу. Хто незгідний з таким поглядом, зараз пригадає факт, що на міжнародному мистецькому ринку мистецтво сакральне позбавлене рис універсальності, воно бо є мистецтвом тільки певних обмежених груп, погляди яких — релігійні, історичні, національно-пошукові й політичні чи ще якісь інші — не мусять бути сприймані іншими народами, які мають подібне мистецтво власне. Біда тут у тому, що такий погляд на універсалізм є samozаперечний, бо він заступає один рід мистецтва іншим подібним. Мистецтвом універсальним є фактично тільки мистецтво абстрактне, що стоїть у базі всіх мистецтв, так як математика і геометрія у світі техніки.

Справа візантійських мистецьких традицій в Україні має свої особливості, які варто згадати: вони в нашому мистецтві вже тисячлітньої давності і формально досконало поєднані з українським народним мистец-

твом. Наша ікона, вишивка, писанка, кераміка від віків була творена в єдиному дусі, всі вони в нас куди тісніше пов'язані разом, ніж в інших народів, нераз із старішою візантійською культурою. На всьому нашому мистецтві, як і на словесній творчості, звичайно тяжить вселадне бажання висловлятися гармонією і ритмом, без яких будь-який образ, орнамент чи пісня стають мертвими узорами. Коли спочатку нашого століття на заході Європи показалися перші українські модерністи, то в Парижі теоретик нового мистецтва Гійом Аполлінер відразу помітив примат гармонії і ритму не тільки в бойчуків, а й у Архипенка. Додаймо до цього ще й цілі ритмічні симфонії в творчості Нарбута й Холодного-батька у 20-их роках — і відстанемо основні творчі риси нашого мистецтва тієї доби.

Серед ближчих нам часоно мистців, які вирости на ґрунті згаданих піонерів нового мистецтва, чільне місце належить Петрові Холодному-молодшому. Та заки перейти до характеристики його мистецтва, треба спитися над його життєвим шляхом.

Петро Петрович Холодний народився 22 липня 1902 р. в Києві, де його батько, родом з козацького Переяслава, був професором хемії Київської політехніки й одночасно вже відомим мистцем, який незабаром разом з братами Василем і Федором Кричевськими, Михайлом Бойчуком і Юрієм Нарбутом став у ряді перших піонерів відродження українського мистецтва. Всі вони були новатори і шукачі нових шляхів, базованих на глибокому вивченні мистецьких традицій, їх духових і формальних підстав. Молодий Петро студіює в київській гімназії аж до революції 1917 р. Батько його стає міністром культури в уряді УНР, а син опиняється в старшинській школі української армії. Після розгрому московськими арміями української революції, Холодний перебу-

вають з рештками інтернованої української армії в Тарнові в Польщі, звідки молодий Петро 1922 р. виїжджає до Подєбрад у Чехії, де він спочатку студіює хемію, але незабаром, за намовою мистця Мако, кидає її і переходить студіювати мистецтво в класі Мако при Українській студії пластичного мистецтва в Празі. Звідси Холодний 1928 р. переноситься до Варшави, де студіює в Академії мистецтв. Тут вивчає малярство в класі проф. Мечислава Котарбінського і кераміку в проф. Тіхого. Зокрема його цікавить техніка темпері і фрески, над якими робить власні дослідні.

Під час студій в Академії Холодний приєднується до мистецького гуртка „Спокій“, членами якого були студенти Академії — Петро Мегник, Петро Андрусів, Ніл Хасевич, Дмитро Дунаський, Вячеслав Васківський та інші молоді мистці. Ще під час студій П. Холодний здобув особливе признание своєї творчості: на одній з виставок Академії вкрадено саме його малюнок — випадок, якого в історії тієї Академії ще не було, але що був тихим призначенням таланту молодого мистця. Мистець закінчив студії в Академії 1934 р. і наступного року виїхав на стипендію до Італії, де його захопили передусім твори Джотто, Чімабue і Боттічеллі. Він відвідав ще й Париж, а по повероті до Варшави став викладачем в Академії, спочатку як асистент професор рисунків і темперної техніки.

Ще в студентських часах, 1926 р., Холодний брав участь у виставці української графіки в Брюсселі в Бельгії, 1934 р. виставляв свої картини в Парижі, а 1935 р. в Рапперсвілі в Швейцарії. З початком 30-их рр. він приєднується до львівської Асоціації незалежних українських мистців (АНУМ) та бере участь у її виставках. Війна і руїна Варшави знищили багато його творів, по війні він перенісся до Німеччини, а згодом до Нью Йорку.

Тут, як і майже всі українські мистці, Холодний знайшовся в особливих мистецьких умовах, де навіть видатні американські мистці жили тоді рідко коли з „чистого

мистецтва“, а більше з різних споріднених з ним ділянок: з праці в рекламі, фільмі, текстилі, архітектурного рисунку, друкарстві тощо. Була ще ділянка релігійного малярства, доступна ж тільки мистцям, які вміли бездоганно рисувати. Таких серед наших мистців було небагато. Тим часом, з приїздом нових емігрантських мас, з виробленням мистецьким смаком, у наших церквах виникло запотребування мистців, творчість яких була б пов'язана з традиціями нашого східного обряду. До того часу наші церкви в ЗСА й Канаді були розмальовувані переважно італійськими й німецькими фірмами, які не знали наших мистецьких традицій і творили в солодких готично-клясичних стилях. Перші твори новопрібулих мистців здобули собі відразу признание, в них бо був той самий стиль і дух, які наш загальний зберіг у народному мистецтві. Назад відкрито красу української ікони, таку відмінну від американських мадонн з обличчями кінозірок й малих Ісусів з обличчями „бейбі“ на коробках пудри. Нутра церков знову заяснили стобарвними акордами живих кольорів, що зазвучали як хоріві ораторії. Одним з тих відновників українського сакрального мистецтва був і Петро Холодний.

Петро Холодний, мол. (1902—1990): Дереворит.
P. Holodnyy, Jr. (1902—1990): Woodcut.

За ним — низка блискуче виконаних проєктів, згадати б лише його іконостаси та окремі ікони, мозаїки, вітражі тощо в таких об'єктах, як церква св. Андрія Первозваного в Бавид Бруку, Н. Дж.; мозаїка Христа і цикли вітражів у церкві св. Івана Хрестителя в Ньюарку, Н. Дж.; ікони церков у Гантері, Н. Й.; Глен Спей, Н. Й.; Трентоні, Н. Дж.; іконостас православної катедр. церкви в Нью Йорку і в українській католицькій церкві в Люрді, Франція; вітражі в церкві св. Юрія в Нью Йорку та ще

в чимало інших церквах Америки, однаково православних і католицьких. Тут Холодний і інші мистці виробили базований на українських традиціях зовсім сучасний стиль української іконографії, для якого важко знайти паралелі в сучасному релігійному мистецтві інших народів: вистане порівняти це з тим, що показано в окремому музеї модерного релігійного малярства у Ватикані. Таких творів, як велика „Тайна вечеря“ славного Бернарда Бюфе ніяка наша церква і задармо не взяла б.

Петро Холодний, мол. (1902—1990): Деталь обгортки календаря.

P. Cholodny, Jr. (1902—1990): Calendar cover, lower part.

Як згадано, своє сакральне малярство Холодний базував на нашій іконописній традиції, але одночасно він вносив у свій стиль теж основні елементи модерного мистецтва, передусім конструктивізму. Старою була техніка виконання, але те, що мистець малював, було великим досвідом минулого, пересіяним через естетичне сито людини сучасного віку. Логічна форма будови образу та сама, але одночасно нею кермує буйна уява мистця, фантазія якого знаходить нові і небачені можливості виразу, притаманні тільки справді творчому мистецтву.

Є в нас мистці, які часом бавляться в критиків і знецінюють мистецтво, яке відроджує і продовжує якийсь стиль минулого, подаючи його в новому оформленні. Вони уважають доказом браку нових творчих ідей і культурним нападництвом творчість навіть таких майстрів, як Нарбут і Бойчук. Ті критики не чували навіть про те, що, наприклад, чільні італійські футуристи й кубісти, забравши в сліпу вулицю, круто повернули до класицизму, типовому саме латинській расі. Про це автори цієї статті доводилося писати у Львові в половині 30-их рр. (анумівський журнал „Мистецтво“, 1, 1935), у статті-рецензії на монографію Маріо Тоцці, картину якого вдалося придбати для Національного музею. Автор франкомовної монографії, чільний тоді європейський критик Еженіо д'Орс, написав слова, які сьогодні варто пригадати:

„По великому хаосі футуризму в італійському мистецтві тим більш почувалася туга за ладом, класичним спокоєм і величністю, бо далі руйнувати було неможливо. Звичайно, нічого легшого не було, як повернутися до старих класичних зразків. Але тут проблема була не у відтворенні пережитого, а в творенні нового. Виходячи із кубізму, як системи, італійські мистці повернулися до найближчих собі духом зразків, до „великих“ стилів латинської культури — помпеєських мозаїк та вікниці до раннього ренесансу, беручи звідти такі елементи, як монументалізм, зв'язність композиції, простоту і т. п. Отже, не елементи зверхніх ознак стилю, а його суті й духа.

Петро Холодний, мол. (1902—1990): Дереворит.
P. Chlodnyy, Jr. (1902—1990): Woodcut.

Виринає цілий ряд мистців, між ними й колишні творці футуризму — Северіні, Карра, Тоцці, Прамполіні — щоб лиш згадати найважливіших... Вони вилімінували з малярства випадковість, а те, що в їхніх творах здається найсмисливішою фантазією, є вислідом калькуляції, де все передбачене й обдумане.“

До цих рядків з монографії я додав був коментар, який і досі актуальний: „Перед нашим мистецтвом, хоч і у вузьких рамках, стоять подібні проблеми духового перетворення і переродження наших старих духових цінностей. Шлях цей може йти лиш туго, куди пішли італійські мистці: використання минулого на базі свідомого прийняття й усвідомлення стилів нашої доби“.

Отже, Холодний пішов подібним шляхом, яким пішли й майстри тогочасного італійського мистецтва — не копіюючи, а далі розвиваючи притаманні своєму народові форми.

Уважний читач певно зверне тут увагу на те, що в цій статті я розмежовую поняття „сакральний“ і „релігійний“. Між цими двома поняттями існує кардинальна різни-

ця: мистецтво сакральне тісно пов'язане з вимогами даного обряду і не допускає самовільних змін, тоді як до малярства релігійного належать будьякі твори з релігійним змістом. Отак в іконах недопускальні, наприклад, такі характерні для готично-латинських церков суперечні з Євангелієм зображення, як зміна в сцені Благовіщення архистратига Гавриїла з жезлом — дівчиною з квіткою перед св. Марією з розпущеним волоссям, або ж zdeформовані зле зрозумілим експресіонізмом обличчя Христа і святих, часто з дикими тваринними рисами. Тут владики наших церков у діяспорі слушно вимагають потрібної дисципліни і культури, які мають виявляти незмінну красу і велич нашого обряду.

Мистці цього типу іконографії слушно називаються „неовізантиністами“. Проте, цю назву прикладають також до т. зв. „бойчуків“, які в силу політичних і інших вимог перебрали методи ікононого малярства, поширивши його на тематику нерелігійну. Від іконографії вони взяли передусім ритміку ліній і форм, суцільність композиції, радше декоративне розміщення кольорів на точно окреслених площах тощо. Відмінні від них є мистці, які тільки частинно приймають традицію, мішаючи її найчастіше з експресіонізмом. Їх слушно називають „псевдовізантиністами“. Їхні ж твори рідко коли допускають до церков, як негипові для нашого обряду, що має свої вироблені національні форми мистецтва, до модерного виключно. Такий виникливий критик, як Євген Блакитний, у своїй доповіді на відкритті виставки Петра Холодного в УВАН у Нью Йорку 2 травня 1963 р. (доповідь була цілістю надрукована в „Свободі“) слушно писав, що ще Фікте казав, що „всєлюдське твориться через національне“. „Творчість Холодного, писав Блакитний, як і творчість його батька, Юрія Нарбути,

братів Кричевських, — це безперервне змагання за світове призначення українського мистецтва. На жаль, чимало наших сучасних модерністів, особливо молодших, не розуміють, що їх запозичений з чужих мистецьких базарів модернізм є наслідком їхньої провінційальності. У Холодного цього немає.“

Пишучи про монументального типу мистецтво Холодного, я ніяк не забуваю того, що він був активний і мав не менші досягнення і в інших ділянках малярства. Він постійно творив у ділянках краси, мертвої натури (особливо квітів), портрету, фігуральних композицій у стилях від реалістичного до абстрактного. Зокрема можна згадати його замилювання в ентомології, де він був справді експертним комахознавцем, розмальовуючи свої сюжети нераз у сто-кратних побільшеннях. Розглядаючи з метою організації майбутньої виставки по-смертну спадщину мистця, я натрапив на низку завершених і ще більше тільки поча-тих картин, у тому чимало повно чи піваб-страктних, які показували справді широ-кий діапазон його творчої лабораторії. Ця виставка, яку плянує влаштувати Україн-ський Музей у Нью Йорку, покаже все ба-гатство і різноманітність творчих проблем мистця в творах станкового малярства та відповідних фото з його настінних творів у храмах Америки й Європи.

Мистецька творчість Петра Холодного-молодшого була й є доказом живучості українського мистецтва, його ідей і сили української культури. Сталінські культур-трегери могли знищити у Львівському Музеї половину мистецької спадщини його батька, Петра Івановича Холодного, але його син неситно продовжував почату ним дорогу виходу українського мистецтва на широкі шляхи мистецтва світового.

Святослав Гординський

Андрій Харина: Краєвид.

A. Charyna: Landscape.

Аня Фаріон: Торсо — білий мармур, 1989—1990 р.,
45×18×18 см.

Anya Farion: Draped torso — white carrara marble.
1989—1990, 45×18×18 cms.

Андрій Харина: Ікона — темпера.

A. Charyna: Icon — tempera.

„НОТАТКИ З МИСТЕЦТВА“, ЯК ЯВИЩЕ В УКРАЇНСЬКОМУ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ

ПЕРЕГОРТАЮЧИ сторінки 29 числа журналу „Нотатки з мистецтва“, щойно виданого друком, є підстави висловити деякі думки з приводу згаданого щорічника в цілому.

Передусім хотілося б відзначити, що вже самий факт видання україномовного мистецького журналу протягом трьох десятиліть поза межами України є вагомим і унікальним явищем в українському мистецькому житті та мистецтвознавстві.

Від часу свого виникнення в 1963 році в Філадельфії (ЗСА), журнал був і являється собою й на сьогодні найбільш солідним та найбільш поліграфічно досконалим періодичним мистецьким виданням в діаспорі.

Не викликає сумніву, що журнал користується успіхом у мистців та шанувальників мистецтва. Він завоював собі визнання не лише в З'єдинених Штатах Америки, де постійно видається, але й у Канаді, Західній Європі, Південній Америці та Австралії.

Журнал об'єднав навколо себе поважний гурт мистців і мистецтвознавців. Обсяг статті не дозволяє згадати всіх, хто своєю працею й публікаціями сприяли його розвитку й успіхові. Але пошлемося, для прикладу, хоча б на деякі імена авторів найбільш ґрунтовних статей, як також на імена найбільш активних співробітників журналу.

Окрім з них, як Петро Мегик — ініціатор і незмінний головний редактор журналу, Петро Андрусів, Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Степан Рожок, Марія Струтинська, Володимир Шиприкєвич, зробили свій внесок у його діяльність головню як члени редколегії. Інші, як Євген Вла-

китний, Святослав Гординський, Всеволод Кармазин-Каковський, Іван Кейван, Остап Тарнавський, активно співпрацювали з цим журналом як автори статей. Особливо довготривало й плідно співпрацює з журналом Володимир Попович — автор численних ґрунтовних монографічних статей про творчість українських мистців, який часом підписує свої статті псевдонімом „В. Ладжінський“.

На історії виникнення журналу немає, очевидно, потреби детально зупинятися, оскільки це питання висвітлене в статтях „Десяте“ Василя Дорошенка та „Оглянувшись назад“ Володимира Шиприкєвича, вміщених відповідно в 10 та 25 числах „Нотаток з мистецтва“.

Журнал сприяє популяризації українських мистців у діаспорі, подаючи огляди їхньої творчості, статті про окремих мистців та репродукуючи твори не лише знах, а й початкуючих авторів.

Переважаю більшість статей як вище-згаданих мистців і мистецтвознавців, так і таких авторів як Любомир Кузьма, Павло Лопата, Мирослав Скала-Старицький та Остап Тарнавський, присвячена пам'яті вже померлих знаних майстрів, зокрема Михайла Андриська-Нечитайла, Олександра Архипенка, Дам'яна Горнятькевича, Олексі Грищенка, Софії Зарицької-Омельченко, Михайла Кміта, Павла Ковжуна, Бориса Крюкова, Софії Левицької, Роберта Лісовського, Петра Омельченка, Василя Хмелюка, Віктора Цимбала.

Час від часу в журналі подається також характеристика творчості мистців сучасників, як Якова Гніздовського (стаття 1983 року), Михайла Дмитренка, Марії Дольницької (стаття 1970 року), Юрія Кульчицького, Петра Мегика та ін.

Заслужують на увагу й публікації про мистців, які жили й працювали в Україні, зокрема про Амвросія Ждаку (автор Всеволод Кармазин-Каковський), Федора Кричевського (автор Євген Блакитний), Олександра Новаківського (автор Дам'ян Горняк-кевич).

Загалом переважна більшість поданих в „Нотатках з мистецтва“ монографічних публікацій сприяє заповненню певних прогалин в українському мистецтвознавстві, знайомлячи широкого читача, як також і фахівців, з творчістю тих українських мистців, діяльність яких в підсовєтській Україні замовчується або перекручується з політичних мотивів.

Журнал робить корисний внесок в українське мистецтвознавство систематично публікуючи статті та матеріали (зокрема таких авторів як Якова Гніздовського, Святослава Гордиńskiego, Оксана Лукашевич-Полон, Петра Палашевського, Лавра Полонна, Володимира Поповича, Ірини Твердохліб), що характеризують виразальні засоби та різновиди українського мистецтва, як архітектура, малярство, графічне мистецтво, скульптура, народне й ужиткове мистецтво.

Особливий інтерес і цінність являють статті, що порушують такі кардинальні питання мистецтва, як мистецьке пізнання світу, свобода творчості, шукання в мистецтві, пов'язаність мистця з національною культурою.

Журнал став трибуною, з якої відстоюється розуміння мистецтва як вияву творчої індивідуальності мистця, а вільний вияв у творчості розглядається, як основна передумова розвитку мистецтва. Тобто послідовно відстоює концепції, проти яких в підсовєтській Україні протягом десятиліть велася активна боротьба.

Вміщені в журналі публікації порушують питання про ролі мистецтва в житті нації та про критерії оцінки творчості самого мистця і його місце в суспільстві.

Активно відстоюється концепція пов'язаності мистця з культурою свого народу. На-

голошується на обов'язкові мистця творити з думкою про потреби культури свого народу, глибоко вивчати народні традиції, як живу силу, що дозволяє розвинути свою власну духову вартість.

Велика увага приділяється визначенню національної самобутності українського мистецтва, як вияву духовної культури нації. Відстоюється концепція об'єктивного висвітлення історії українського мистецтва, базованої на історичних фактах, без замовчування імен і творів, без перекручення явищ і подій, як це часто має місце в підсовєтській Україні. Відстоюється концепція показу творчості українських мистців у діяспорі, як невід'ємної й інтегральної частини національного мистецтва.

Під цим кутом зору журнал висвітлює художнє життя не лише в діяспорі, а й відгукується на діяльність мистців в Україні, зокрема в підсовєтській.

Оглядові статті таких авторів, як Петро Андрусів („Огляд українського мистецького життя в ЗСА“), Святослав Гордиński („На переломі“), Петро Мегик („За культурне обличчя“), Олександр Повстенко („З рідним народом — до вершин рідного мистецтва“) — являють безперечний інтерес для широкого кола читачів.

Як за концепцією викладу, так і за переконливістю аргументації привертають увагу такі статті загально-теоретичного або суто мистецького плану, як „Національне та інтернаціональне в мистецтві“ й „Сучасні течії в архітектурі“ Євгена Блакитного, „Проблема нашого церковного будівництва в ЗСА“ Євгена Гринишина, „Розуміння українського стилю“ Василя Кричевського, „До джерел“ Петра Мегика, „Може до церкви — на вечерю“ Петра Палашевського, „Нео-візантизм і псевдовізантизм в українському іконописному малярстві“ Володимира Поповича, „Що виявляє нам живопис“ та „Мистецтво і традиція“ Степана Рожка.

Журнал збагачує українське мистецтвознавство цінним фактичним матеріалом, який містять не лише статті, а й такі по-

стійні розділи журналу, як „Мистецька хроніка“ та „Огляд графічних оформлень українських книжкових видань“.

Корисним для дослідників мистецтва фактичним матеріалом являються також подані в журналі репродукції творів українських мистців, зокрема в кольорі.

Окремої згадки заслуговує справді подвизницька робота редакційної колегії „Нотаток з мистецтва“, яка забезпечує видання журналу в специфічних, малосприятливих умовах, без сталого бюджету, головню добровільний приватний грошовий підтримці з боку окремих мистців та шанувальників мистецтва.

Постійний брак коштів обумовлює необхідність працювати на громадських засадах, як також унеможливило виплату гонорару авторам за опубліковані статті.

Обов'язки членів редколегії „Нотаток з мистецтва“ не обмежуються загальнопри-

йнятими вимогами щодо забезпечення публікації чергового числа журналу. Вони включають також навантаження пов'язані з вирішенням суто технічних питань друку й розповсюдження журналу, регулярним висвітленням діяльності Української Мистецької Студії в Філадельфії, виданням „Книги творчості українських мистців поза Батьківщиною“ тощо.

Головною настановою редколегії залишається постійно дбати, попри всі труднощі, про поліпшення фактового й поліграфічного рівня кожного наступного числа журналу.

Завдяки цій самовідданий і безкорисній праці групи мистців-ентузіастів, яка безперечно заслуговує на пошану, українська культура збагатилася корисним періодичним виданням, яке є всі підстави оцінити, як важливий внесок у розвиток українського мистецтва і мистецтвознавства.

Юрій Турченко,
доктор мистецтвознавства, професор

Серпень 1990 р., Франція

Модест Сосенко (1875—1920): Церква в Підберізьцях коло Львова.

M. Sosenko (1875—1920): Church in Pidberiztsia village near Lviv, Western Ukraine.

Михайло Дмитренко: Уквітчані дівчата — олія,
1986 р.

M. Dmytrenko: Decorated girls — oil,
1986.

Михайло Дмитренко: П'ятидесятниця.

M. Dmytrenko: Pentecost.

Загальні Збори Українського Мистець-
кого Гуртка „Спокій” іменують Першим
Почесним Членом Гуртка за великі заслу-
ги положені для Українського Мистецтва.

Варшава року Божого 1936 дня 20 березни
Голова Управа Гуртка: Секретар

Ніл Хасевич (1905—1952): Грамота на пергаменті — туш.

N. Chasevych (1905—1952): Diploma on parchment — ink.

Н І Л Х А С Е В И Ч

(1905 Дюксин, Волинь — 1952 Білогорща, Зах. Україна)

АОЛЯ діячів культури нерозривно зв'язана з долею свого народу. Коли нарід має власну державу—тоді його культура може всесторонньо розвиватися, а творчі одиниці мають можливість повного і свободного розвитку своїх талантів та залишити по собі в народній пошані більшу чи меншу творчість. В недержавних народів усе є незвичайно скомпліковане. Діячі культури натрапляють на всілякі численні труднощі, почавши від шкільної лавки (здебільша чужої школи!), аж до кінця життя, а навіть і після смерті, бо, без власних архівів та музеїв, сліди по них пропадають часто безповоротно, а доходить і до такого, що їх твори повнандальськи нищать (як це було з „акцією Любчика“ у Львівському музеї в 1952 р.).

Діячі культури не можуть творити незалежно від ситуації, в якій знаходиться їх нарід. Вони нерідко присвячують свою діяльність і то зі шкодою для особистого росту, для найконечніших потреб народу, в ділянках, в яких повинні б працювати інші спеціалісти, але тому, що таких спеціалістів немає, вони вважали своїм обов'язком їх заступити.

Для прикладу можна назвати двох мистців — Василя Г. Кричевського й Олену Кульчицьку, яким приходилося працювати і в малярстві, і в графіці, і в ужитковому мистецтві та й у педагогічній діяльності, бо тоді була така потреба.

Подібно було і з Хасевичем. Під час Другої світової війни, коли українцям довелося боронитися одночасно проти німецьких наїздників і проти московських окупантів, Н. Хасевич, хоч сам інвалід, вступив до лав

УПА, щоб своєю мистецькою працею служити для її потреб у видавничій та пропагандивній роботі.

Хоча ще живуть на Заході товариші Хасевича, то про нього написано незвичайно мало, не збереглася документація про його мистецьку творчість, немає його особистих фотографій ні фотографій його творів. Не відомо також, чи на рідних землях, через воєнні й повоєнні репресії, збереглися мистецькі твори Хасевича. Лише кілька поживилих передвоєнних каталогів виставок та деякі підпільні матеріали УПА дають фрагментарний образ про творчість мистця. Це, що вдалося отримати на Заході, представлено в гарно виданому альбомі „Графіка в бункрах УПА“, надрукованому у Філадельфії в 1952 році.

Ніл Хасевич народився в 1905 році в селі Дюксин, повіт Костопіль, на пограниччі Волині й Полісся в неможливій родині. Його батько був дякомом. На 8-му році життя сталося велике нещастя — їдучи возом зо своєю мамою до містечка, віз попав під поїзд, матір загинула, а Ніл утратив одну ногу. Інвалідство та важкі роки Першої світової війни не сприяли нормальній і регулярній освіті хлопця. В 1925 році Хасевич прибув до Варшави і там удалося йому стати студентом Академії Мистецтв у 1926 році. Мистець Петро Мегик, який студіював тоді у Варшаві, так згадає про Хасевича:

„...невеликого росту, бідно вдягнений хлопчина, з палицею в руці, бо замість лівої ноги — дерев'яна, закінчена грубим паликом, примітивна, власної роботи, протеза... Пильно вчиться і неймовірно матеріально бідус. З дому від батька не одержує нічого, бо там не менша біда...“

В Академії Хасевич учився на відділах малярства і графіки (у проф. В. Скочила-са; а в проф. Бонавентури Лснарта проробив праці над буквою і книгознавством). А крім цього завершив він ще й матуральні курси й дістав свідоцтво закінчення середньої школи, необхідне для повних прав в Академії. Студії закінчив 1932 року, одержавши диплом учителя рисунків, що давав йому право вчителювати в середніх школах. Але — Хасевич не дістав посади вчителя рисунків через своє каліцтво і залишився у Варшаві, де заробляв на скромне життя портретами та дрібною графікою. З вибухом Другої світової війни мистець вертається до рідного села.

У Варшаві перебував невеликий гурток українських мистців і студентів Академії, які заснували товариство „Спокій“ (Авдру-

сів Петро, Васківський Вячеслав, Гаврилюк В., Дричик Степан, Дунаєвський Дмитро, Зварич Василь, Кабайда Галина, Кирилук Артемій, Ковалевська Леся, Кузьмович Теофіл, Курах Іван, Мариняк Ольга, Маслов Леонід, Мегик Петро, Миць Юрій, Омельченко Петро, Пазюк Юрій, Побулавець Володимир, Тимошенко Сергій і Олександр, Тищенко Наталія, Трохимчук Юрій, Хасевич Ніл, Холодний Петро (мол.), Шатківський Олекса, Щербак Микола). Гурток „Спокій“ влаштовував щороку у Варшаві збірні виставки праць своїх членів, часом ці виставки показували й на Волині (2 рази), звідки походила більшість членів гуртка. Хасевич брав участь у цих всіх виставках у роках 1927—1937, а критика зачисляла його до трьох найздібніших мистців (разом з П. Холодним і П. Мегиком). З каталогу

Ніл Хасевич з товаришами (Варшава): зліва направо — П. Мегик, Н. Хасевич, В. Монкевич, М. Щербак.

N. Chasewych with colleagues (Warsaw): from left to right: P. Mehyk, N. Chasewych, V. Monkevych, M. Szczepak.

Нія Хасевич з товаришами (1930-ті роки): зправа наліво — Н. Хасевич, П. Кришовські (болгарин), В. Монкевич, М. Щербак, Д. Дунаєвський.

N. Chasewych with colleagues — from right to left: N. Chasewych, P. Kirshovski, B. Monkevych, M. Szczerbak, D. Dunsjewskij.

V-ої виставки „Спокою“ у Варшаві (червень 1931) довідуємося про тематику праць Хасевича. Він виставив 13 олій та один рисунок олівцем. Олії: Композиція, Прання, Автопортрет, Волинь, Ховзанка, Портрет, Мертва природа, Зимовий етюд, Портрет пана С-ого, Літні етюди, Рибак, Голова, Нарис до композиції.

Крім його участі у виставках „Спокою“ у Варшаві і на Волині, Хасевич посилав свої твори на загально-українські виставки до Львова та закордон. (Виставка Українського Товариства Прихильників Мистецтва в залах НТШ у Львові — 1933 р., IV виставка АНУМ у Львові — 1933 р., Виставка української графіки — Берлін і Прага — 1933 р., Регреспективна виставка українського мистецтва в Українському Національному Музеї у Львові — 1935 р., Виставка української графіки Рим — 1938 року і Виставка Спільки Праці Українського

Образотворчого Мистецтва у Львові 1942 року). Хасевич взяв також участь у Міжнародних виставках дереворитів у Варшаві, Чикаго і в Лос Анджелес.

Хронологічно можна поділити творчість Хасевича на два періоди — перший варшавський (1927—1939), другий — волинський (1939—?), в ньому праця у підпіллі в УПА, почавши від 1943 р.

В першому періоді мистець проявлявся в малярстві і в графіці, в другому — лише в графіці.

Малярські праці він виконував у техніці олій і темпер, а за теми йому служили — портрети, волинські красавиці та сцени з сільського життя, які він малював під час своїх поїздок на Волинь, чи навіть з пам'яті у Варшаві. В графіці він послуговувався майже виключно дереворитами, були це екслібриси, видавничі знаки, заставки та

ініціали до книжок, грамоти. Тому, що на графічні праці було більше замовлень, ніж на малярські, він переходив поступово щораз більше до графіки. Його екслібриси мали успіх як між українцями, так і між поляками, а на Міжнародній виставці 1936 року у Варшаві його 3 екслібриси здобули третю нагороду. Любов до книжки і до гарного шрифту виніс він з рідної хати, де міг оглядати старі кириличні друки книг батька-диякона. Будучи студентом, він вишукував у волинських церквах старі рукописні книги і вивчав з них українське кириличне письмо. І коли, наприклад, треба було виготовити пам'яткову грамоту почесного членства гуртка „Спокій“ митрополитові А. Шептицькому, то це зробив Ніл Хасевич.

В 1939 р. „Спокій“ видав монографію про екслібриси Ніла Хасевича (два окремі видання — одне українською і французькою мовами, друге українською і польською мовами). Наклад видання малий — 200 примірників, а що незабаром вибухла війна, то книжка не розійшлася і сьогодні вона є величезною рідкістю (майже повний наклад пропав у Варшаві).

З вибухом війни, Ніл Хасевич виїжджає осінню 1939 р. на Волинь до рідного села. В 1942 р. він вислав на велику збірну виставку до Львова Портрет брата, одну темперу („Спіть, хлопці, спіть“) і 13 екслібрисів.

В 1943 році німецька карна експедиція спалила на Волині ряд сіл, а між ними та-

Н. Хасевич (1906—1952): Прання — олія.

N. Hasevych (1905—1952): Washday — oil.

Н. Хасевич (1905–1952): Дереворит.
N. Chasevych (1905–1952): Woodcut.

кож Дюксин. Рятуючись від німців, Хасевич, разом з іншими молодими товаришами, переходить у підпілля, вступає до УПА.

В підпіллі проходить останній етап творчості мистця, про який, на жаль, знаємо дуже мало. Він, під псевдом Бей-Зот, працював у відділі преси й пропаганди, оформлюючи летючки, листівки, підпільні видання, гумористичні ілюстрації, переважно в техніці деревориту й лінориту, або ілюстрації тушем. І серед скрайньо непригожих для мистецької творчості обставин, він не лише багато працює творчо, але все ще й мистецьку школу. Його учні Артем, Свирид і Мирон osiąгнули відносно високий рівень графічного мистецтва.

Н. Хасевич (1905–1952): Дереворит.
N. Chasevych (1905–1952): Woodcut.

Зі згаданої вже монографічної публікації „Графіка в бункрах УПА” знаємо понад 20 ілюстрацій та кілька просктів хрестів бойової заслуги, виконаних в роках 1948–1950 і це є садинокі праці, які збереглися бо-дай у репродукціях з підпільної творчості мистця. Є це листівки-кличі ОУН, ілюстрації до альманаха „Волинь у боротьбі”, портрет командира УПА, листівки про життя селян у колгоспах, та карикатури на радянські порядки. Пропагандивні листівки були дуже популярні, їх використовувано в багатьох підпільних друках і публікаціях, вони були промовисті, бо їх автор сам перебував серед повстанців і бачив на власні очі їхню боротьбу з ворогом та щоденне життя.

Його останніми, відомими нам працями, були проєкти хрестів бойових заслуг і медаль, які він виготовив разом зі своїм учнем Свиридом, і вислав їх разом із супровідним листом у квітні 1950 року до Головної Команди УПА. Від цього часу не було вісток ні про творчість Хасевича, ні про його подальше життя. Загинув він 5 березня 1952 року, разом із Командиром УПА генералом Тарасом Чупринкою, під час наскоку загону КГБ на криївку в Білогірці. Не виключене, що хтось з його товаришів передав вістку про нього його землякам і може колись довідаємося про останні роки життя мистця.

Згідно з доступними відомостями й працями знаємо, що Хасевич виріс на найкращого творця чистої української букви, на підставі стародруків і попередніх досягнень в ділянці букви Юрієм Нарбутом (примітка складача).

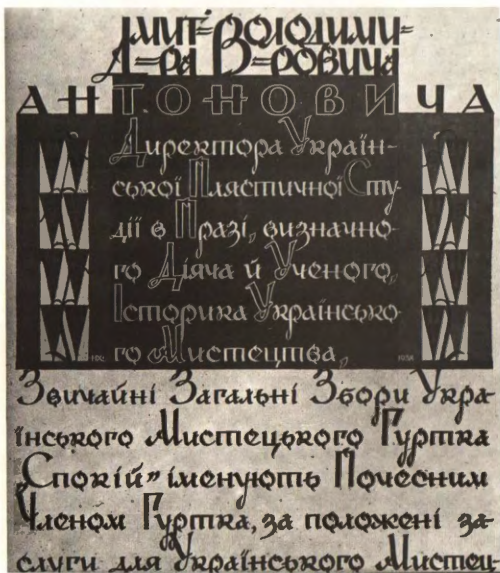
Щербата доля знищила мистця і його мистецьку творчість, але пам'ять про Н. Хасевича — як про людину, патріота, талановитого мистця, відважного підпільника та керівника підпільної мистецької школи — повинна залишитися серед нас, а коли настануть б кращі часи, то треба було б розшукати його твори і написати монографію про нього.

В. Ладижинський

Ніл Хасевич (1905—1952): Вишкіл новобранців — дереворит.

N. Chashevych (1905—1952): Training of recruits — woodcut.

Ніл Хасевич (1905—1952): Грамота.

N. Chashevych (1905—1952): Charter.

Ніл Хасенич (1905—1952): Дереворити.

N. Chaskevych (1905—1952): Woodcuts.

Ніл Хасевич (1905—1952): Дереворити.

N. Chaskevych (1905—1952): Woodcuts.

Петро Калшученко: Гнів — теракота, 43 см.

P. Kapschutschenko: Anger — terra-cotta, 43 cm.

ДЕВ'ЯТДЕСЯТИЛІТТЯ МАЄСТРА ПЕТРА МЕГИКА*

ВСТАЮЧИ з дев'ятдесятиліттям достойного й дорогого нам всім маєстра, професора, редактора й товариша Петра Мегики, висловлюємо нашу велику радість, що можемо побачити шановному ювілятові многих літ, кріпкого здоров'я і щоб дожив часу, коли Україна буде вільна.

Петро Мегик народився 24-го червня 1899 року на Буковині. Середню освіту закінчив у Кам'янці Подільському в 1920 р. А мистецьку освіту в Академії Мистецтв у Варшаві (Польща), в часі від 1921 до 1928 р.

Був учителем рисунків, моделювання та історії мистецтва в мистецько-промисловій (ювелірній) та столярсько-будівельній школах у Варшаві від 1928 до 1944 р.

Говорити про шановного ювілята мистця Петра Мегики є важко, щоб могли хоч частинно скопити його таким, яким він є, бо один родиться на протязі дев'ятдесяти років, тому рідко можна стрінути, навіть, подібного до нього. Є люди, які старіються фізично й духово, проте наш ювілят зовсім не хоче старітися фізично, а духово він вічно молодий.

Молодий юнак, котрому на ім'я Петро Мегик, не був пересічним юнаком, бо в ньому вже тоді палав вогонь, котрий спалював недба́льство й ліни́вство, але загри́вав до науки, що дає можливість пізнати життя людини, та ціль її існування на цьому світі.

Час, у якому Бог покликав до життя Петра Мегику, був оповитий бурею двох світових воєн, тому його фізичне життя стало твердю школою для його власного існу-

вання, але пройшовши її він набув великий життєвий досвід, котрий є неможливо осягнути у жодній школі, чи університеті. Ступаючи на життєво-духовий шлях, котрий провадить у мистецький світ, що вимагає від адепта великої посвяти, багато труду і стійкості, щоб могли спинатися по щаблях мистецької драбини. Тому треба подивляти Петра Мегику, що вибрав такий важкий шлях, яким є живописне мистецтво в часі, в якому не мав найменших засобів до життя, живучи в чужій державі, без знання мови та ще у великому місті. І саме тут Петро Мегик може бути прикладом, що всі труднощі можна побороти, якщо Богом даний талант є у повні використання. Стійкість, сильна воля, бажання осягнути намічену ціль і наполеглива праця над собою є заporукою до осягнення наміченої мети.

Коли поглянути на діяльність Петра Мегики, то побачимо, що він уповні використав дані йому таланти не для своєї користі, але для духового росту свого народу. Але в заплату, напевно прийде час, коли буде могли сміло повторити слова за євангельським слугою, сказані в притчі про таланти: „Пане п'ять талантів ти передав мені ось других п'ять талантів я ними при-дбав.“

Петро Мегик як мистець є індивідуалом у підході до мистецтва, та розумінню живописної картини. В його картинах нема переважання, ані порожнечі, проте є тільки те, що є кінцеве, а це є основою доброї картини. Кольорит у його картинах є дуже добре зрівноважений, тому існує відсутність різкого тону, чи дуже м'якого кольору. Найбільше специфічно виявляє себе й своє розуміння та ціль живопису, як мистець Петро Мегик у натюрмортах. Тут він відкривав нам український духовий світ,

* Слово, виголошене на відкритті ювілейної виставки з нагоди 90-річчя мистця.

не тільки тим, що вживас український килим, чи українську вазу, або хрест, чи свічник, але тим, як він розставляє ці предмети, з якою ціллію і чому? Очевидно, можна читати його картини по різному, проте ми читасмо його картини дуже позитивно не тільки тому, що нам його картини подобаються, але тому, що Петро Мегик звертає нашу увагу на український нарід, його духову культуру, естетику та його відмінність від інших народів. Історія живопису є довжелезна й пребагата, але ледви, чи можна б знайти хоч подібну картину до Мегиківського натюрморту. І саме тим Петро Мегик підкреслює та виявляє індивідуальність українського народу, та його духову культуру. Хоч інколи ми може цього не помічасмо, або не свідомі цього, проте живописець у повні знає чому він так змалює картину, але ми повинні б вміти читати, щоб пізнати її суть. Також, не відемним є те, що Петро Мегик виявляє нам своїм живописом, що він ставить себе на друге місце, бо на першому він ставить український нарід. Зараз у зматеріалізованому світі, можна б сказати, що не багато є таких людей, щоб добровільно ставили себе на друге місце, тим більше, коли говорити про мистців.

В моїй духовій галерії є вміщені три портрети нашого століття, котрі вже відійшли у вічність, але духово вони залишилися між нами, а для мене особисто вони стали піонерами в дослідках духового українського „я“, котре виявили у своїх живописних працях, це Георгій Нарбут, Михайло Бойчук та Василь Григорович Кричевський. Вони поставили нам перед очі духове українське „я“, котре витягнули з надра української духової скарбниці на денне світло. До згаданих піонерів нашого століття, що виявили нам духове українське „я“ можна б сміло зачислити й Петра Дем'яновича Мегика бо в нашій оцінці він ним також є.

Накреслити хоч би маленьку сільветку Петра Дем'яновича, як професора й редактора об'єктивно неможливо, бо він є надто близько нас часом і простором, тому спробуємо побіжно накреслити його щоденне „я“.

Ото ж, ми всі українці емігранти Другої світової війни залишаючи свою батьківщину взяли зо собою нам Богом призначений духовий хрест, бо ми є членами розп'ятої України, тому ми є зобов'язані нести гідно тягар духового хреста. Але з бігом часу багато з нас увільнилися від цього тягару, і зажили більш спокійним життям як вільні люди, проте наш шановний ювілянт ніколи не звільнив себе від тягару терпачої України, але ще збільшив свій тягар, бо часто повторяє слова обвинувачення себе за те, що він зробив помилку залишаючи свою рідну землю — твердячи, що Україна йому цього ніколи не простить. І тут треба ствердити, що Петро Дем'янович несе тягар переслідуваної України достойно й гідно, як також виявляє велику любов до неї ділом і поступованням.

Як професор Петро Мегик сіяв зерно набутого знання і великого життєвого досвіду, перше між чужою молоддю, котра належно оцінила його віддану працю для неї. На цьому пості він вистояв шіснадцять років, аж до часу поки не опустив школу, щоб захоронити своє життя. І також понад 25 років присвятив свій час і труд для української молоді в Українській Мистецькій Студії у Філадельфії не тільки як професор, але також, як директор і адміністратор цієї Студії. Нас часто переслідує думка своїм підшептом, що дуже велика шкода є, що проф. Мегик немає змоги вчити українську молодь в Україні, котра напевно вміла б належно оцінити його цінний труд для неї. Українська молодь в Америці є відірвана від українського духового ґрунту, тому більшість молоді не є спроможна пізнати і зрозуміти українську духову вартість. Не є нашою ціллю шукати де є захована вина байдужості нашої молоді до українськості, але можемо тільки сказати, що найбільшим лихом, що розкладає духовість людини це є добробут і матеріалістично-атеїстична філософія зафарбована модернізмом.

Проф. П. Мегик, як досвідчений педагог, не міг не бачити так само, як і його співробітники і товариші по Мистецькій Студії, як модерна пошесть полонює уми

молодих людей по середніх школах і навіть університетах. Тому, коли українська молодь приходила до Мистецької Студії, то проф. Мегик старався вицепити українську духовість, якою являється українське образотворче мистецтво, але якщо це йому не вдавалося, то говорив, пояснював інколи і картав тільки на те, щоб навчити гідно думати, як личить українській молодій людині нести смолоскип українського „я“.

Петро Мегик як редактор: він є організатором, видавцем і редактором „Книги Творчости Українських Мистців поза Батьківщиною“, та тридцяти чисел „Нотаток з Мистецтва“, що є немалим осягом у виданні так важного матеріалу про українське мистецтво й мистців поза батьківщиною. Це є велика муравлина праця проведена Петром Мегиком, яку зараз неможливо належно оцінити, тільки майбутній час і думаючи люди будуть могли правдиво окреслити проведену редактором Мегиком величезну, важливу і культурну працю.

Назва журналу є дуже скромна: „Нотатки з Мистецтва“, але не менш скромним

є його головний редактор. Є добрі одиниці, котрі помагають редакторові Мегикові, але головний тягар він несе на своїх плечах сам.

Перше число „Нотатки з Мистецтва“ вийшло у світ 1963 р. з пожертв близьких товаришів мистців Петра Мегика, проте ці пожертви були не вистарчаючими, щоб покрити видатки на журнал, але завдяки чудодійній праці Петра Мегика перше число Нотаток побачило світ. А наступні всі числа „Нотаток“ появились не з багато більшим успіхом у матеріальному відношенню, як перше число. Важко хворий, Петро Мегик складав сторінки „Нотаток“ сидючи підпертий у ліжку. Тоді можна було б бачити, що для нього „Нотатки з Мистецтва“ є важливі, як він сам. Може тому, як вдячність за його цінний труд по багатьох країнах світу, бібліотеки і університети знають більше про „Нотатки з Мистецтва“, як українці на поселеннях. Правда, великою заохотою для редактора Мегика є те, що в Україні одержавши „Нотатки з Мистецтва“ передають із рук до рук, як щось дуже цінне й неповторне.

Стефан Рожок

Микола Стратілат: Екслібрис.

M. Stratilat: Ex libris.

Олекса Грищенко (1883—1977): Хата в Греції —
оля, 1921 р. 36×27 см. (Колекція галерії
Христини Чорпиту).

A. Gryshchenko (1883—1977): A house in Greece — oil,
1921. 36×27 cms. (Christina Czorpita Gallery
Collection).

ВАЛЕНТИН СІМЯНЦЕВ

В 1950-их роках щасливим збігом обставин Філадельфія стала осідком декількох українських мистців-емігрантів, які зуміли створити активне середовище, в якому окремі мистці могли проявляти свій талант, а в 1963 році відважились видавати свій періодик „Нотатки з Мистецтва“. Цей осередок не був незмінним, одні мистці з часом виїжджали з Філадельфії, інші прибували. В 1975 році прибув з Вашингтону до Філадельфії, скульптор Валентин Сімянцев, який зразу ж активно включився в групу філадельфійських мистців. В минулому році (12 листопада 1989 року), з нагоди 90-ліття найстарших членів цього гуртка, проф. Петра Мегика і скульптора Валентина Сімянцева, українська громада Філадельфії вшанувала їх окремим вечором, пов'язаним з виставкою їхніх праць. Оце буде згадка про одного з ювілярів.

Валентин Сімянцев народився 23 квітня 1899 року в слободі Великий Бурлук на Харківщині. В 1917 році, в році революції, він залишає середню школу і вступає добровольцем в кіншу сотню Першого Козацького полку ім. В. Хмельницького, а потім служить в 1-ім Кієнському полку Чорних Запорозжів. Після 1920 року був інтернований у польських таборах, звідки в 1923 році перебрався до Чехословаччини. Там доповнює свою середню освіту і стає студентом Української Господарської Академії в Подєбрадах. В 1928 році кінчас студії, отримує диплом інженера-гідротехніка, яким працює в Чехословаччині до 1945 р. З наближенням фронту виїжджає до Німеччини.

Мистецьке зацікавлення проявляється в нього ще під час студій в Академії. Він

вчає на лекції рисунку проф. С. Мако. Однак праця на хліб насущний не давала можливості присвятити себе мистецтву. Десь в сорокових роках Сімянцев побачив, як один із його колег по праці різбив казкові фігурки з дерева. Це викликало його зацікавлення і він, взявши кусок липового дерева, сам вирізує фігуру запорожця і дедалі захоплюється різьбарством; працював у студії скульптора Мирослава Баше.

Опинившись по війні в Німеччині, в таборі біженців в Аугсбурзі, він знайомиться там з мистцем М. Шрамченком, архітектором О. Повстенком, скульптором С. Жуком та скульптором А. Павлосем. Там була організована майстерня, де працювали мистці і виставлялись в німецьких виставках.

В 1949 році мистець прибув до ЗСА і затримався в Ньюарку, там знаходить мистців українців, стає членом Об'єднання Мистців Українців в Америці і бере участь у виставках. В 1957 році Сімянцев переїхав до Вашингтону і там став на працю у Військовому Інституті Патології, де робив моделі частин людського тіла, барельєфи та медалі. Ще в 1957 р. він став членом Ліги Мистців Америки, брав участь у виставках і за виставлені праці дістав 4 нагороди.

Вийшовши на пенсію 1975 р., мистець переїжджає до Філадельфії. Тут працює, як довго може, як скульптор, виконуючи портретні студії — погруддя та медалі.

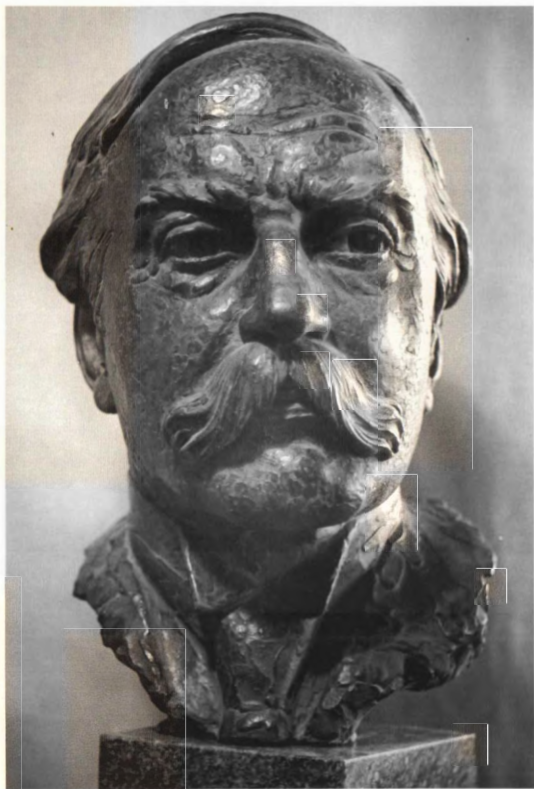
Як скульптор Сімянцев виконував переважно портретні праці. Серед його праць бачимо погруддя ген. П. Дяченка, А. Штефана, А. Швайцера та інші. Праці В. Сімянцева знаходяться в УВАН в Нью Йорку, в музеї в С. Вандв Бруку, в Українському Інституті в Нью Йорку та в приватних колекціях.

Володимир Шиприкєвич

Стефан Рожок: Сліпець — олія.
(Колекція „Самопоміч“, Філадельфія).

S. Rozok: Blind man — oil.
(Collection of Selfreliance, Philadelphia).

Леонід Молодожанин: Микола Лисенко — бронза.

Leo Mol: Mykola Lysenko — bronze.

Ванда Завадовська-Рожок: Рисунок — олівець, 1990.

M. Zawadowska-Rozok: Drawing — pencil, 1990.

УКРАЇНСЬКІ МЕДАЛІ ЯНІСА СТРУПУЛІСА

У „СПОМИНАХ“ Михайла Грушевського, що з'явилися уперше в світ за багато десятиліть після написання, є згадки про громадських діячів інших народів, що боролися проти царату так, як і українці. В одному місці є зокрема згадка про латвійського лікаря й політика Паула Дауге (1869—1946): „Зробив (...) на нас враження Дауге своєю платформою дня — „демократична республіка“. Се було для нас з Саліковським щось несподіване і незвичайно сміле. Так поволі розгортувалися для нас революційні перспективи“.

Долею випадку і Дауге, і Грушевський зійшлися у творчості нашого великого латвійського друга Яніса Струпуліса. Один із кращих медальєрів СРСР, він виконав медаль, присвячену Дауге, у своїй великій серії творів на медичну тематику. Щойно виконана медаль пам'яті Михайла Грушевського увійшла до його української серії.

Яніс Струпуліс (нар. 1949) почав експонуватися з 1971 року. Він брав участь у виставках в Угорщині, Люксембурзі, Японії, Німеччині, Франції та інших країнах. Так само широке коло діячів, над образами яких латвійський мистець працював. Серед них середньовічні європейські астрономи й сучасні письменники, мистці й композитори Відродження й напівлегендарні муреці, що стояли при початках цивілізацій. Як підкреслював львівський мистецтвозна-

вець Олег Сидор, твори Я. Струпуліса формують „відчуття єдності світової культури, яка лише й може бути сумою розмаїтих національних підрозділів“.

Серед багатьох десятків медалей, що встиг створити талановитий майстер, показну частку займає українік. *Либонь, перша тут медаль з портретом великого Нарбута, мистецтво якого припало Я. Струпулісові до душі.* За нею пішли медалі з портретами Марка Вовчка, Бориса Тена, Дмитра Павличка, Івана Драча, прекрасна серія, присвячена Шевченкові. Мистець вишукує те, що об'єднує людей. На одній із плякеток відомий латвійський скульптор Яніс Тільберг біля свого твору — пам'ятника Тарасові Шевченкові в Петрограді.

І ось медаль, присвячена М. Грушевському, найбільшому історикові Слов'янщини, академікові АН СРСР, президентові УНР. Над його медаллю мистець працював довго, хотів більше знати про нашого вченого, аналізував фотоматеріали. Він прагнув знайти той образ, що показав би М. Грушевського в пору найбільшого розквіту його таланту й був би легко упізнаваний. Цікаво, що написи на медалях мистець щоразу робить мовою культури, до якої належить портретована особа. Прикметно, що напис на медаль з портретом Миколи Гоголя він зробив мовою українського.

У задумах мистця нові медалі, присвячені Михайлові Бойачукові, Миколі Зерову. Побажаймо йому нових успіхів.

Сергій Білокінь

Яніс Струпуліс: Українські медалі.

Yanis Strupulis: Ukrainian medals.

Іван Денисенко: Редактор М. Островерха — олівець.

I. Denysenko: Editor M. Ostraverkha — pencil.

V. H. Krychevsky (1873–1952): Kislivodsk, Upper Park — oil, 1938, 30 × 44 cms. (Christina Gorpia Gallery Collection).

Василь Григорович Кричевський (1873—1962): Кисловодськ, Верхній Парк — олія, 1938 р. 30 × 44 см. (Колекція Галерії Христини Чорпінги).

З ЖАЛОБНОЇ ХРОНІКИ

Петро Холодний, молодший — портрет мистця в молодшому віці.

P. Holodny, Junior — Artist in younger age.

ПЕТРО ПЕТРОВИЧ ХОЛОДНИЙ (1902—1990)

24 січня 1990 року, в Глен Спей, стейт Нью Йорк, ЗСА, помер мистець Петро Холодний, молодший. Відійшов у засвіта, далеко від Української Землі, мистець великої культури, людина глибокого розуміння мистецьких традицій України.

Народився Петро П. Холодний 1902 року в Україні. Вже свідомим юнаком пережив революцію 1917 року, військову освіту отримав за часів існування Української Держави. Після окупації Укра-

їни московською комуністичною владою, опинився в чеській Празі, де розпочав систематичну мистецьку освіту в Українській Студії Плястичного Мистецтва. Після переїзду до Варшави (Польща), 1928 року продовжує професійну освіту в Академії Мистецтва, де згодом стає асистентом, а від 1938 року професором рисунку й малювальних технік, зокрема темпер. Як дійсний член „Спондій“ і АНУМ, бере активну участь у виставках і праці тих організацій. Світова війна 1939 року нівечить цікаве життя молодого мистця і по тяжких роках воєнних переживань, переїздить із родиною до ЗСА, де бере активну участь в українському мистецькому житті. Був незвичайно творчий і винахідливий в іконі, де створив велику кількість праць, органічно зв'язаних із давньою традицією української іконографії.

Як графік, залишив багато зразків у техніці деревориту, оформлення книжки й культури української букви.

Похований на історичному цвинтарі в С. Вавид Вруку, Н. Дж. В. Й. П.!

ІІ М.

+

ІНЖ. СТЕПАН ЧОРНІТА

26 жовтня 1990 року у Філадельфії помер інженер Степан Чорніта, член Кураторії та скарбник Мистецької Фундації ім. Артема Кирилюка. Похований у Філадельфії 1 листопада 1990 року.

Вічна Йому Пам'ять!

+

МАРКО ЗУВАР (1925—1990)

У Філадельфії 28 листопада 1990 року помер мистець Марко Зубар. Народився він у Дніпропетровську, Україна. Мистецьку освіту здобув у Діссельдорфі, Німеччина та у Принстон університеті, ЗСА. Похований 9 грудня 1990 р. на історичному цвинтарі в С. Вавид Вруку. В. Й. П.!

Андрій Харина: Автопортрет.

A. Charyna: Self-portrait.

МИСТЕЦЬКА ХРОНІКА

У НАС

● Євген Гордієць, мистець з Києва, мав виставку своїх праць, 23 олійні образи, в галерії „Слава“ в Парижі в місяцях вересні й жовтні 1989 року.

● Темістохл Вирста мав виставку своїх праць в приміщенні Української Резиденції в Монреалі в дні 13, 14 і 15 жовтня 1989 року.

● Виставка дереворитів і картин покійного Якова Гніздовського була в галерії Інституту св. Володимира в Торонто, Онт., в дні 17, 18 і 19 листопада 1989 року.

● Виставка олійних картин Галини Кошарич відбулася в Українському Музею Канади в Саскатуні, Саск., в часі від 17 листопада до 31 грудня 1989 року.

● Катерина Кричевська-Росандич влаштувала виставку своїх праць у галерії ЕКО — Воррен, Міч., від 1 до 31 грудня 1989 року.

● Виставка і продаж картин мистців: Петра Шостака і Ольги Карнавич-Томлінсон відбулася в приміщеннях оселі „Київ“ в Овквил біля Торонто, Онт., в дні 9 і 10 грудня 1989 року.

● Виставка 50-и пастелів Христини Головач-Дебарри відбулася в галерії Об'єднання Мистців України Америки в Нью Йорку в часі від 17 до 30 грудня 1989 року.

● Володимир Патик, мистець з України, мав свою першу одноособову виставку образів в Галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, Онт., в часі між 17 і 30 грудня 1989 р.

● Іван Марчук, знайний в Україні маляр-сюрреаліст, мав виставку своїх праць в Українському Музею в Нью Йорку. Виставка була відкрита 16 грудня 1989 року і тривала до 15 січня 1990 року. Виставку відкрила Марія Шуст, директор Музею, а слово про мистця виголосила Стефанія Гнатенко.

● Посмертна виставка творів Валерія Гнатенки (1947—1987) була відкрита в дні 17 лютого 1990 року в Українському Музеї в Нью Йорку. Ця виставка охоплювала 20-річну творчість мистця. Куратором виставки і автором 42-сторінкового каталогу з 11-ма кольоровими та 15-ти чорнобілими репродукціями був д-р Ярослав Лешко, професор Синт Каледжу.

● Володимира Васічко мала виставку своїх картин, влаштовану Об'єднанням Мистців України Америки в галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 25 березня до 1 квітня 1990 року.

● „Дерев'яні храми України“ — пересувна виставка Українського Музею в Нью Йорку — була показана в Українському Освітньо-Культурному Центрі Філадельфії в Абінгтоні в часі від 6 до 29 квітня 1990 року.

● Володимир Макаренко мав виставку 20-и своїх найновіших образів в Галерії Модерного Мистецтва в Парижі в часі від 6 березня до 14 квітня 1990 року. Каталог виставки не видає.

● Виставка традиційних українських писанок роботи Тані Осадни та картин і рисунків Ази Перейми були показані разом у галерії Мистецького Інституту в Дайтоні, Огайо — від 20 березня до 29 квітня 1990 року.

Яніс Струпуліс: Медаль — бронза, 1990 р.
J. Strupulis: Medal — bronze, 1990.

● Володимир Патик зі Львова мав виставку своїх експресіоністичних малярських праць (пейзажі та портрети), уряджену заходом п. Софії Скрипник, в пластівній домівці в Едмонтоні, Алта., в днях 27, 28 і 29 квітня 1990 р.

● Ярема Козак мав виставку своїх Ікон і краєвидів в Дітроїті в часі від 11 до 25 квітня 1990 р.

● Ретроспективна виставка мистецьких праць Івана Денисенка відбулася від 22 квітня до 2 травня 1990 року в Торонто, Канада, в галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації. Видано картковий, чотиросторінковий каталог із двома чорнобілими репродукціями, українською мовою й короткою біографічною інформацією про мистця англійською мовою. На виставці показано 66 праць у різних техніках, як олія, темпера, акварель, пастиля, рисунки. На окремій картці була надрукована біографія мистця українською мовою.

● Аня Фарлон мала виставку своїх скульптур, слаштовану Об'єднанням Мистців Українців Америки у власній галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 12 до 24 травня 1990 року.

● Праці А. Оленської-Петришин були показані в Музеї Українського Мистецтва у Львові в часі від 3 до 14 червня 1990 року. Виставлені були 19 великих олійних картин з тематикою кактусів та орфори з тією ж тематикою.

● Людмила Шанта, молода мисткиня з Торонто, здобула першу нагороду за акварелью „Світ-

нок над морем“, яка була відзначена „як найліпша на виставці“, на річній виставці молодих мистців в бібліотеці міста Міссіссага, Онт., в місяці травні 1990 року.

● Тарас Шумилевич отримав перше місце та грошову нагороду за графіку „Українська церква в Плугові“ на виставці СААА з нагоди конвенції цієї мистецької організації в Нью Йорку в дні 13 червня 1990 року.

● Михайло Мороз, один з сеньйорів українських мистців в Америці, мав виставку своїх образів в Українському Музею в Нью Йорку. Виставка була відкрита 19 травня і тривала до 17 червня 1990 року. Видано добре оформлений і надрукований на доброму папері каталог українською й англійською мовами. У каталозі вміщено 7 кольорових репродукцій; на жаль не подано друкарні, в якій виконано каталог.

● Любослав Гуцалюк мав виставку своїх картин, влаштовану Об'єднанням Мистців Українців Америки, в галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 29 квітня до 6 травня 1990 року.

● Перша в Україні пересувна виставка графічних праць Якова Гніздоського відбулася в Державному Музеї Українського Образотворчого Мистецтва в Києві в місяці травні, у Львівському Музеї Українського Мистецтва в місяці червні та в Тернопільському Краєзнавчому Музеї в липні 1990 року. На виставках експонується 50 естампів мистця, які по закритті виставок будуть розділені

Евгенія Лукавська: Красвид — олія, 1985, 46×61 см.

E. Lukawska: Landscape — oil, 1985, 48×61 cms.

між тими музеями. Для всіх тих виставок видано чепурний каталог з життєписом мистця та репродукцією дев'яти його творів. На відкритті виставки в Києві була присутня п. Стефанія Гніздовська, вдова мистця.

● Виставка скульптур Ані Фарлон була влаштована в галерії ОМУА в Нью Йорку, в часі від 12 до 24 травня 1990 року. Видано 4-сторінковий каталог із 3-ма чорнобілими ілюстраціями.

● Мистецька спадщина Оксани Лятуринської була показана під час конференції УВАН в Нью Йорку в дні 24 червня 1990 р. в 20-і роковини смерті мисткині.

● Стефанія Мирошніченко мала виставку своїх праць, улаштовану Об'єднанням Мистців Українців в Америці, в його власній галерії в Нью Йорку в часі від 10 до 17 червня 1990 р.

● Людмила Морозова відкрила свою літню виставку п. н. „Греція-Геллас“ у власній галерії в Гантері, Н. Й., в дні 1 липня 1990 року.

● Літня виставка образів Едварда Козака та його синів Юрія й Йреми була відкрита в motel Ксєня в Гантері, Н. Й., в дні 7 липня 1990 року.

● Відкриття збірної виставки українських мистців, а це: М. Глущенка, Ф. Коновалова, В. Крюкова, В. Гурського, М. Головатого в галерії ОМУА в Нью Йорку була влаштована Об'єднанням Мистців Українців в Америці в часі від 8 до 24 липня 1990 року.

● Ярослав Вижинський відкрив виставку своїх нових картин у власній галерії в Гантері, Н. Й., у дні 1 липня 1990 року.

● Виставка „Афіші сучасної України“ була відкрита в Українським Музею в Нью Йорку в дні 11 липня 1990 року.

● Виставка „Радослав Жук — сучасна архітектура діаспори“ — експозиція фотографій українських церков у Канаді й Америці, проростованих Р. Жуком, була відкрита в Національному Музеї у Львові в дні 17 липня 1990 року.

● Виставка картин Тані Осадци, зорганізована Об'єднанням Мистців Українців в Америці, відбулася у власній галерії ОМУА в Нью Йорку в часі від 9 до 23 вересня 1990 року.

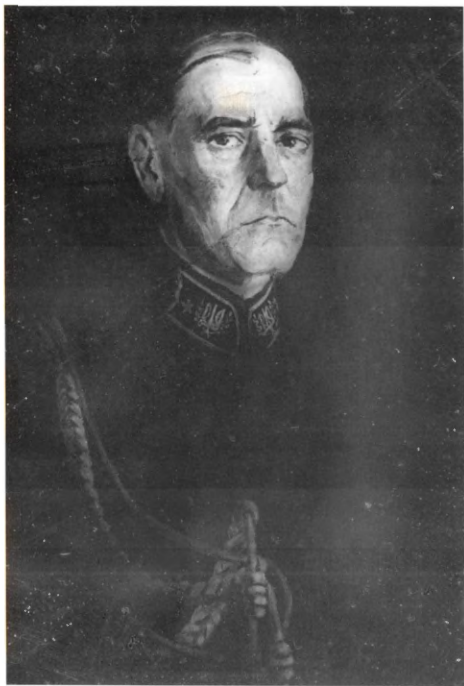
● Михайло Попов, мистець з Харкова, мав першу, за кордонами України, виставку своїх олій та акварель у галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, Онт., відкриту в дні 16 вересня 1990 р.

● Спільна виставка мистецьких праць Тараса Левицького (малярство) та Вікторії Де Хеаус (прикладне мистецтво), спільників студії „Оптік Нєра“, була в Українському Освітньо-Культурному Центрі Філадельфії в Авінгтоні в дні 22 вересня 1990 року.

Марія Гарасовська-Дачишин: Св. Ольга — олія, 1989.

M. Harasowska-Daczyszyn: St. Olga — oil, 1989.

Дмитро Дунаєвський (згинув під Бродами 1944 р.):
Портрет ген. Безручка, мальований з натури на
замовлення Українського Наукового Інституту
у Варшаві.

D. Dunayevsky (died at Brody battle 1944): Portrait
of General Mark Bezruchko, painted on commission
of Ukrainian Scientific Institute
in Warsaw.

Діонізія Шолдра: Грудень — олія, 1982, 152×137 см.

D. Scholdra: December — oil, 1982, 152×137 cms.

Мироslав Мороз: Covalevskiy cove — oil, 1979 p., 61x78 cm.

M. Moroz: Krasikill Rocks — oil, 1979, 61x78 cm.

Наталя Стефанів: Натюрморт — олія, 1981 р.

N. Stefaniw: Still life — oil, 1981.

● Виставка кераміки Слави Геруляк з Нью Йорку та Олександра Хилляк з Польщі в галерії ЕКО у Воррен 6. Дітройту була відкрита 14 вересня і тривала до 30 вересня 1990 року.

● Олександр Ткаченко, мистець з Дніпропетровська (Січеслава) мав свою, першу в Канаді, виставку в галерії Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто відкриту в дні 30 вересня 1990 року.

● Виставка праць маляра Павла Лопати — 15 ікон і 30 образів — відбулася в Едмонтоні, Алта., в часі від 28 вересня до 17 жовтня 1990 р. Відкрив виставку мистець Степан Мельниченко.

● Виставку акварель Володимира Сколоздри зі Львова влаштував Український Інститут Модерного Мистецтва в Шікаго від 30 вересня до 11 жовтня 1990 року.

● Христина Головачок-Дебарри мала осіняню 1990 року три виставки своїх праць. При кінці вересня та з початком жовтня виставляла свої пастелі в галерії мистецького клубу ім. Катерини Л. Вольф в Нью Йорку. В часі між 7 жовтня і 10 листопада брала участь у виставці пастелістів повіту Ессекс, „Праці в пастелі“. Від 28 листопада до 9 грудня 1990 р. брала участь у виставці пастелістів в галерії Фурсанес в Милбури, Н. Дж.

● Виставка образів о. Сергія Кіндзеряного-Пастухова та його доньки Ольги Пастухів відбулася, заходом 43 Відділу Союзу Українок Америки, в галерії Українського Освітньо-Культурного Центру у Філадельфії-Абінгтоні в днях 5, 6 і 7 жовтня 1990 року. Виставку відкрив мистець Петро Мегик.

● Богдан Вожемський мав виставку своїх нових мистецьких праць в галерії ЕКО 6. Дітройту в часі від 5 до 30 жовтня 1990 року.

Василь Дорошенко: Натюрморт — олія.

W. Doroshenko: Still life — oil.

Святослав Гординський: Оленка — олія, 1968 р.

S. Hordynsky: Olenka — oil, 1968.

● Любослав Гуцалюк виставляв свої картини в японській галерії Тоямая в Нью Йорку (28 картин) в часі від 18 жовтня до 6 листопада 1990 року. Ця виставка була відмічена в американській пресі Нью Йорку.

● Виставка праць Володимира Гуменного, мистця з України, влаштувало Об'єднання Мистців Українців Квебеку в Українській Резиденції в Монреалі в днях 13 і 14 жовтня 1990 року. Виставлено було 55 праць, з того 25 живопису і 30 графіки.

● Виставка праць покійного мистця Дмитра Гарап'яка відбулася в галерії Українського Культурно-Освітнього Осередку в Вінніпегу, Ман. — була закрита 25 листопада 1990 року.

● Виставка картин Арнадії Оленської-Петришин, влаштована 25-им Відділом США, відбулася в приміщенні Українського Конгресового Комітету Америки в Нью Йорку в часі від 11 до 18 листопада 1990 р. Виставку відкрила мисткиня доповіддю „Мистецтво Ідеї”.

Василь Григорович Гриневський (1873—1932): Переміш, інтер'єр будинку, 1930. Р., 30×44 см.
(Колекція галереї Христини Чортити).

V. H. Krychevsky (1873—1932): Interior of a house in Peremyshli, 1930. Oil, 30×44 cm.
(Christina Chortiti Gallery Collection).

● Мистецька виставка праць Івана Денисенка відбулася в галерії Українського Освітньо-Культурного Центру у Філадельфії-Абінгтоні в дні з 2 до 8 листопада 1990 року. Видано картковий каталог з ілюстраціями.

● Виставка картин Петра Грицика, прибулого з України мистця, була відкрита в його присутності, в Українському Музеї в Нью Йорку в дні 25 листопада 1990 року.

● Виставка праць Теда Дякова та Лесі Кокоської була відкрита 16 листопада 1990 р. у Платовій Галерії в Едмонтоні, Алта., Канада, заходами Софії Скрипник.

● Виставка картин Людмили Морозової, влаштована заходами 90 Відділу США в його ж 25-ліття, була відкрита в п'ятницю, 30 листопада 1990 року в галерії Українського Освітньо-Культурного Центру у Філадельфії-Абінгтоні, Па. Виставку відкрив проф. Петро Мегік. Видано друкований картковий каталог.

У СВІТІ

● Архітект Радослав Жук, професор МекГілл університету в Монреалі, Кве., за проєкт української греко-католицької церкви св. Стефана в Келгари, Алта., отримав відзначення-медалю губернатора, що її надають що-чотири роки за найкращу споруду публичного вжитку в Канаді.

● Оксана Лукашевич-Полон отримала перше місце „відзначення досконалости“ на конференції учителів мистецтва стейту Нью Йорк за кольорний дереворит „Патос“ в місяці березні 1990 року. Авторка цієї праці належить тепер до факультету мистецтва в Кеука Коледжі в Кеука Парк, Н. Й.

● Виставка праць вибраних мистців сучасного Кісва відбулася в приміщенні Української Католицької Ісудри в Лондоні, Англія, в дні 18, 19 і 20 березня 1990 року заходом Бритійської Інвестиційної Компанії Cairns International та Української Пресової Агенції.

Микола Бутович (1895—1961): Предки й їхні ідоли.

N. Butovich (1895—1961): Ancestors and their Idols.

● Галина Кошарич мала свою третю в Едмонтоні виставку образів в часі від 9 до 22 березня 1990 р.

● Григорій Данило Гивель, молодий мистець з Монреалю, мав першу виставку своїх праць при церкві на Ровзмонті відкрити 7 квітня 1990 року.

● Омелян Мазурик з Париза мав виставку своїх праць в залі Українського Католицького Собору св. Івана Хрестителя в Оттаві, Канада, в дніх від 18 до 22 травня 1990 року.

● В галерії Leonard Hutton в Нью Йорку відбулася від 27 квітня до 8 червня 1990 року виставка праць українського мистця Василя Єрмілова з Харкова (1894—1968). Праці мистця показані перший раз у США, представляють піонерську творчість у дусі супрематизму і конструктивізму в Україні від 1910 року аж до смерті.

Дбайливо зредегований 64-сторінковий каталог має 30 кольорових і 16 чорнобілих репродукцій.

Як додаток у каталозі подано 39 чорнобілих репродукцій палітурок монографій із виставок різних мистців, що відбулися в галерії.

● Виставку мистецьких праць чотирьох мистців із Швейцарії влаштував у Мюнхені в „Домі Зустрічей“ Український Вільний Університет в часі від 18 до 25 липня 1990 року. Виставку відбули праці Христини Качалуби, Славка Крушельницького, Зої Лісовської та Зіновія Ониськевича, який виставив швейцарські краєвиди. крив швейцарський консул В. Зимен. Показані

● Павло Лопата брав участь у виставці „Внутрішні візії“, яка відбулася в Торонті, Канада, від 8-го до 18-го серпня 1990 року.

● Вибрані праці Юхим Михайлова, з колекції Тетяни й Юрія Чаплеників, були показані на виставці в Мидлсекс Кавіті Каледжі у стейті Нью Джерсі від 4 до 28 вересня 1990 року.

● Під патронатом Української Католицької Церкви відбулася в Римі, в Екуменічному Центрі, виставка графіки Миколи Стратілат з України, в часі від 18 до 27 жовтня 1990 року. Показано понад 60 праць різної техніки. Видано чотирісторінковий каталог із трьома ілюстраціями й біографією мистця італійською й англійською мовами. На офіційному відкритті виставки між багатьма церковними діяльниками була Владика Софрон Дмитерко, ЧСВВ, та американський кардинал Джеймс Гікі із Вашингтону.

Мистецька хроніка в цьому числі закінчена на даті 30 листопада 1990

Микола Стратілат: Екслібрис.

M. Stratilat: Ex libris.

Михайло Мороз: Рисунок сина.

M. Moroz: His son — drawing.

Роксолана Лучаковська-Армстронг: Посуза —
акварель.

R. Luczakowsky-Armstrong: Drought —
water color.

Стефанія Вернадін: Перед бурєю — акрилик, 1990.

S. Bernadyn: Before the storm — acrylic, 1990.

Олесь Шепченко: Портрет Лілі Ростенко —
олія, 1989 р.

O. Shepchenko: Portrait of L. Rostenko —
oil, 1989.

Святослав Гординський: Гуцули.

S. Gordinytsky: Hutsuls.

Ніл Хасевич (1905—1952): Дереворит, 1936 р.

N. Chasavych (1905—1952): Woodcut, 1936.

Микола Стратілат: Собор Св. Петра в Римі.

N. Stratilat: St. Peter's Basilica in Rome.

Руслан Логущ: Нарис до портрету — пастеля.
R. Lohush: Sketch to a portrait — pastel.

Василь Куля: Екслібрис, 1988 р.
W. Kula: Ex libris, 1988.

Микола Яців: Екслібрис, 1989 р.
W. Yaciv: Ex libris, 1989.

Василь Дорошенко: Рисунок, 1961 р.
W. Doroshenko: Drawing, 1961.

Вячеслав Васильківський (1904—1975): Дереворити.

W. Waskowsky (1904—1975): Wood engraving.

Людмила Мешкова (Київ): Деталь із керамічного пано у палаті ЮНЕСКО (Франція), змонтоване 1987 р.

L. Meshkova (Kiev): Detail of ceramic panel in the palace of UNESCO in France, erected on the wall 1987.

Юрій Чорний (1910—1983): Манастир біля села
Хрешатик, Буковина.

G. Czornyj (1910—1983): Monastery
at Chreschatyk, Bukovina.

Володимир Сколоздра (Львів): Із серії
„Обжинки” — акварель.

W. Skolozdra (Lviv): From the Series
“Harvest rites” — water color.

Леонід Денисенко: Графіка.

L. Denysenko: Graphic.

Мирон Яцив: Яворівська пісня — графіка.

M. Yaciv: Song of Yavoriv — graphics.

Лев Гец (1896—1971): Городище над р. Гучвою — туш, рисунок з 1966 р.

L. Getz (1896—1971): Ruins at river Huchva — ink, drawing, 1966.

M. Hadasowska-Daczyszyn:
Lilacs blooming — oil.

Марія Гадасовська-Дачишин:
Квітучі бузки — олій.

Василь Дорошенко: Ванда — олія, 1961.

W. Doroshenko: Wanda — oil, 1961.

Микола Стратілат: Богородиця.

M. Stratilat: Theotokos.

Зеновій Кецало: Рисунок 1989 р.

Z. Ketsalo: Drawing, 1989.

Евгенія Курилович-Чапелська: Портрет
старшої жінки — олія.

E. Kurylowych-Chapelska: Portrait
of an old woman — oil.

DEMONSTRATION **OCTOBER 2, 1983**
WASHINGTON, D.C.

Роксоляна Лучаковська-Армстронг: Плакат.

R. Luczakowsky-Armstrong: Poster.

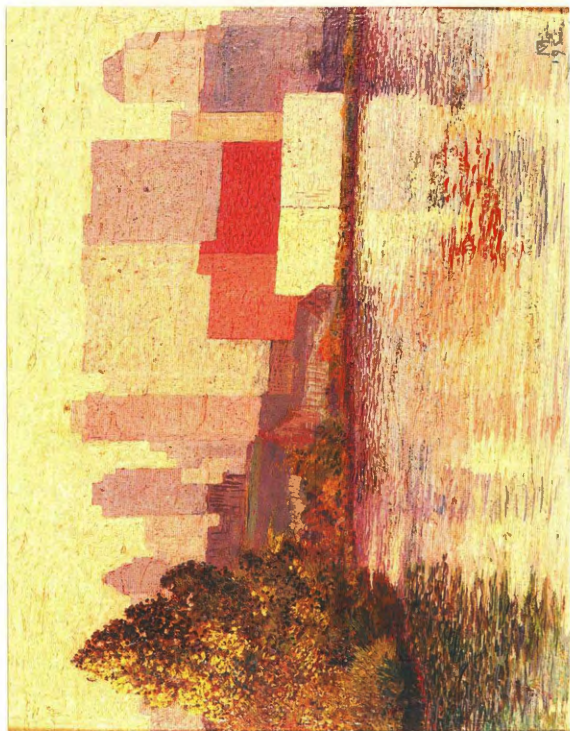
Михайло Туровський: Портрет київського лікаря
Миколи Амосова — пастеля, 1973 р.

M. Turowsky: Portrait of doctor
N. Amosov — pastel, 1973.

Рід Армстронг: Блудний син.

Reed Armstrong: Prodigal son.

Петро Мельник: Міський краєвид — олія, 1953.

Р. Мельник: City landscape — oil, 1953.

М. Яцив: Екслібрис.

M. Jaciw: Ex libris.

М. Яцив: Екслібрис.

M. Jaciw: Ex libris.

Тире Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhryniewicz: Ex libris.

Тире Венгринович: Екслібрис.

T. Wenhryniewicz: Ex libris

Петро Мегик: Мальва — олія, 1971.
(Колекція В. і О. Шпиркевичів).

P. Mehyk: Hollyhock — oil, 1971.
(Collection V. and O. Shpyrkewych).

З М І С Т

Василь Дорошенко: Б'є дванадцята	5
Святослав Гординський: Петро Холодний, мол. — традиціоналіст і новатор	9
Юрій Турченко: „Нотатки з Мистецтва“, як явище в українському мистецтвознавстві	17
В. Ладизивський: Ніл Хасевич	23
Стефан Рожок: Дев'яностиліття маестра Петра Мегика	33
Володимир Шиприкєвич: Валєнтин Сімянєв	37
Сергій Білокінь: Українські медалі Яніса Струпуліса	41
З жалобної хроніки	45
Містєцька хроніка	47

РЕДАКЦИНА КОЛЕГІЯ:

Михайло Дмитренко, Василь Дорошенко, Петро Мєгик, Степан Рожок,
Володимир Шиприкєвич.

Тєхнічний Редактор: Петро Мєгик.

Адреса Редакції й Адміністрації:

Ukrainian Art Digest

1022 North Lawrence Street, Philadelphia, Pa. 19123, USA

Редакційна колегія застерігає собі право робити кєнєчні селекції репродукцій і скорочувати надіслані матеріали.

Фотографії: В. Грицин, П. Капшучєнко, М. Лукавський, О. Михалюк,
Нєстор Студіо, О. Старостяк та інші.

Кольорові репродукції: Друкарня Мирона Баб'юка з Рєчєстер та інші.

Поліграфічне оформлення й ініціали: Василь Дорошенко
з допомєгою дружини Олєксандри.

Офсетний друк і переплет з друкарні Мирона Баб'юка
Printing Methods, Inc., Rochester, N. Y.

Цє число „Нотаток“ появляється виключно завдяки добродійності Віри Дорошенко-Шановалєнко та її чоловіка Анатолія, які безкоштовно дали у своїй токарній-фабриці приміщення для друкарських машин та Адамєві Кутєльмахєві, що сам безкоштовно перевіз та інсталуєє машини і знаряддя із злікєйдованої друкарні Сирітського Дому.

PRINTED 1,000 COPIES

Issue designed and prepared by W. & L. Doroshenko. 3527 N. Howard St., Philadelphia, Pa.

Ціна 10.00 доларів